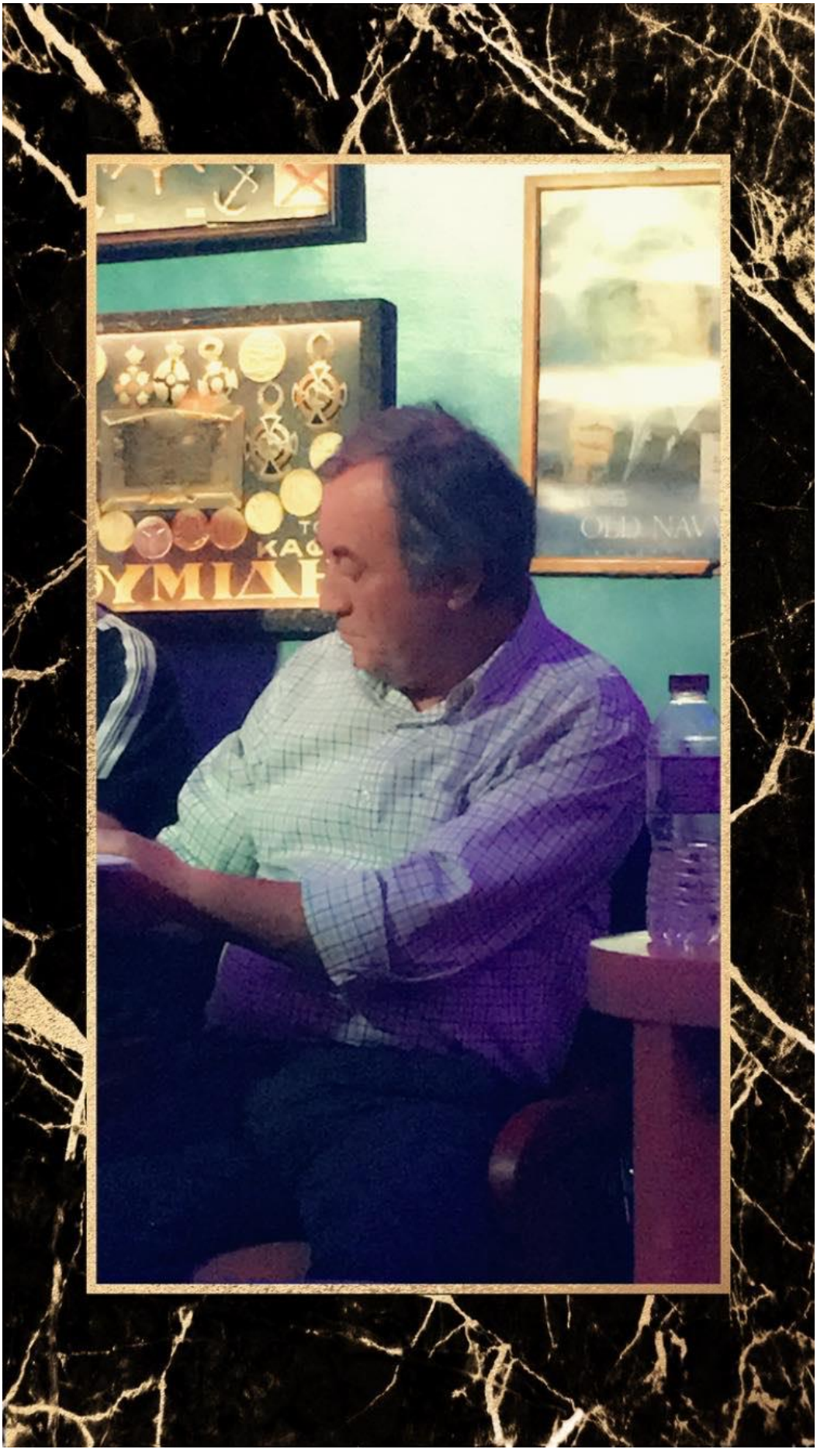

Coca-Cola

LEGEND

ΠΑΥΛΟΥ ΜΟΥΡΟΥΖΙΔΗ: ΤΑ ΣΚΑΡΠΙΝΙΑ: ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ… ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΒΛΑΧΟΠΑΝΟΥ

Πτολεμαΐδα , Καφέ – μπαρ «Τέλος του Κόσμου»
Σάββατο, 16 Νοέμβρη 2019

Ο Παύλος Μουρουζίδης αντικρίζει τον κόσμο γύρω του με το μάτι του συγγραφέα. Κι ώρες – ώρες με το βαθύ συναίσθημα του ποιητή. Παρατηρεί, καταγράφει και στήνει σκηνικά και διαλόγους. Οι πρωταγωνιστές του είναι οι ανώνυμοι άνθρωποι του καθημερινού μόχθου και του αγώνα για το ψωμί και την αξιοπρέπεια. Αλλά είναι, απ' την άλλη, και οι άνθρωποι της πλάνης, της μίζερης καθημερινότητας και της ταύτισης με την εξουσία και την οποιαδήποτε βία της, φανερή ή κρυφή. Παρελαύνει στις σελίδες του ένας μικρόκοσμος ταπεινών και καταφρονεμένων, πνιγμένων στις αντιθέσεις τους και τις αντιφάσεις τους. Άλλοι από αυτούς παραδόθηκαν στη μοίρα τους κι άλλοι τάχτηκαν στον αγώνα να την αλλάξουν.

Σε πολλά σημεία βγαίνει πάνω – πάνω ο ποιητής που κατοικεί μέσα του. Ο Μουρουζίδης είναι χωρίς να το θέλει ποιητής. Ο περιγραφικός του λόγος έχει ρυθμό. Τοποθετεί τις λέξεις σε μια τέτοια διάταξη που δημιουργούν ένα λυρικό αισθητικό αποτέλεσμα. Οι περιγραφές του είναι δυνατές, είναι υπέροχες: *«Το παραθύρι της πλέον δεν ανοιγοκλείνει, μένει συνέχεια ανοιχτό, παρατημένο κι ασάλευτο, γυμνό, χωρίς κουρτίνες, να χάσκει τις νύχτες, με το χαμηλό φως μιας λάμπας να φανερώνει τη μουντή γύμνια των τοίχων. Κι η σκόνη έγινε μόνιμη λάσπη πια στο μπαλκόνι της. Καμιά φορά κάνα πατάκι, παρατημένο στα κάγκελα, ξεχνιόταν κι απέμενε εκεί για μήνες. Μόνο η σπαραχτική φωνή της Φέιθφουλ τώρα πια βγαίνει απ' το κασετόφωνο· γρυλίζει σα να αγκομαχάει κάτω από την εξώπορτα και το ξεκάρφωτο, καμιά φορά σαρκαστικό γέλιο της Άννας*

ακούγεται παράταιρα, σα να περιγελάει τις παλιές ανέφελες μέρες της ολάνθιστης νιότης», γράφει ως επίλογο στο διήγημα **«Τ' ανεμοσούρι»**.

Ο συγγραφέας βρίσκεται συχνά μέσα στη δράση, συμμετέχει σ' αυτή, φιλοδοξεί να διαμορφώσει καταστάσεις, μάχεται για το διαφορετικό, για την αξία και την επιβράβευση του ανθρώπου, αλλά διδάσκεται κιόλας, σφυρηλατείται, για να ασκήσει εν συνεχεία κι έναν εποπτικό ρόλο: το μορφωτικό του και πολιτιστικό του επίπεδο τον διαφοροποιεί σαφώς απ' τους άλλους και τον τοποθετεί απέναντί τους. Μέσα από αυτή την αλληλεξάρτηση και την αλληλεπίδραση συμπεραίνει πως το άτομο είναι το τραγικό υποκείμενο στη διαδικασία μετάβασης από τη μια πράξη στην άλλη. Το τι πρόκειται να συμβεί δεν προσδιορίζεται από το τι θέλει και τι πιστεύει αυτό πως πρέπει να γίνει· προσδιορίζεται εν πολλοίς από την αναγκαιότητα της ζωής και τη γενικότερη βούληση μέσα σ' αυτή. Το τελικό αποτέλεσμα των επιλογών και των πράξεών μας συνυφαίνεται κατ' ανάγκη με τη συλλογική βούληση και δράση.

Ο Μουρουζίδης είναι ένας ανοιχτός νους, ένας ανήσυχος άνθρωπος, ένα πνεύμα που στοχάζεται διαλεκτικά. Και γνωρίζει, γι' αυτό, πολύ καλά πως στη διαλεκτική της ζωής όλα μοιάζουν να κινούνται πάνω σ' ένα τεντωμένο σχοινί. Το δύσκολο και το κρίσιμο είναι να περιγράψεις τη διαδρομή πάνω στο σχοινί όπου ο άνθρωπος ταλαντεύεται αναζητώντας εναγωνίως την ισορροπία του και το εξόδιο άλμα του προς τη χώρα της σωτηρίας του και της ελευθερίας του. Στο σημείο αυτό ο συγγραφέας επιστρατεύει το αφηγηματικό του εγώ του για να προκαλέσει από την αρχή του έργου την υποψία στον αναγνώστη πως κάτι σοβαρό πρόκειται να συμβεί στη συνέχεια.

Η επιμονή του στην περιγραφή του τοπίου και στην ένταση που δημιουργούν οι ανθρώπινες σχέσεις μέσα σ' αυτό δεν είναι τυχαία. Υπηρετεί την ανάγκη του να ταρακουνήσει από την αρχή τον αναγνώστη και να τον προϊδεάσει πως η ανατροπή έρχεται, βρίσκεται προ των πυλών. Προς το καλό ή το κακό. Αναλόγως. *«Μέρα τη μέρα ψήλωνε ο πύργος… Εκεί κοντά στα εκατό μέτρα θα ολοκληρωνόταν το θέριεμά του· γκρίζος, θεόρατος, μέσα στο γαλαζωπό του ουρανού και στο καταπράσινο της πεδιάδας, παρά τις καθαρές γραμμές του και τις φωτεινές ασπροκόκκινες λουρίδες του, ξεπρόβαλλε κάπως παράταιρα μέσα στο τοπίο. Το εργοτάξιο στα πόδια του πύργου απλωνόταν κι έφτανε ίσαμε δυο χιλιόμετρα μπροστά· γερανοί, κοντέινερ, σκαπτικά θηρία με ρόδες ίσαμε τρεις φορές το μπόι του ανθρώπου και φορτηγά πηγαινοέρχονταν στους χωμάτινούς του δρόμους που περιελίσσονταν και απλώνονταν ως πέρα στο ορυχείο της Αχλάδας,*

σηκώνοντας τεράστια σύννεφα σκόνης πίσω τους», γράφει ο συγγραφέας στο διήγημα «**Μετρημένη ζωή**».

Τι θέλει να πει ο ποιητής; Θέλει να πει ενδεχομένως πως, όσο κι αν αντιστεκόμαστε οδηγημένοι συχνά απ' τη βουλησιαρχία μας, μέσα σ' αυτό το βουητό του εργοταξίου της ζωής και στον πύργο μιας Βαβέλ που υψώνεται θεόρατος δεν είμαστε ως άτομα παρά ένα μέρος του όλου. Ένα κομμάτι μιας σύνθεσης πραγμάτων και ανθρώπων. Μόνο που σ' αυτή τη σύνθεση άνθρωποι και πράγματα συμπλέκονται μ' έναν τρόπο που σε πείθει πως το άτομο βρίσκεται παγιδευμένο μέσα στη δική τους νομοτέλεια. Η δική τους δύναμη βρίσκεται πολύ πιο πάνω απ' τη δική του. Σημασία δεν έχει τι θέλεις εσύ να κάνεις· σημασία έχει τι μπορείς ή τι πρέπει να κάνεις μέσα σ' ένα σύστημα αναγκών και κανόνων που η λειτουργία τους βρίσκεται πάνω απ' τη δική σου βούληση. Θέλει να πει αυτό που απαντά ο μηχανικός Κώστας στην αυριανή του γυναίκα και μάνα του παιδιού του, όταν αυτή του ζητά να πάρει δυο μέρες άδεια για να χαρεί μαζί της κι αυτός που δεν έκατσε δεύτερη μέρα μέσα σ' ενάμιση χρόνο: *«Δεν είναι στο χέρι μου, Ελένη, το ξέρεις».*

You can't always get what you want (Δεν μπορείς να παίρνεις πάντα αυτό που θες). Αλλά και τι ζωή μπορείς να κάνεις τα θέλω σου, χωρίς χίμαιρες και οράματα; Παρά ταύτα, ο Μουρουζίδης σκιαγραφεί τους χαρακτήρες του με τρυφερότητα και συμπάθεια, ακόμη κι εκείνους που ψευτοζούν στο περιθώριο ή που υπηρετούν τον εχθρό του λαού και στρέφονται κατά των συνανθρώπων τους διασαλεύοντας με την ανηθικότητά τους την κοινωνική τάξη. Η αφήγηση δυναμική, ρεαλιστική και παραστατική, γεμάτη κίνηση και δράση. Οι ανθρώπινες πράξεις αποδίδονται με μια διάθεση χιούμορ και με ένα λεπτό στρώμα ειρωνείας, που κάνει τα πρόσωπα κωμικά και ταυτόχρονα τραγικά. Με επιθυμίες και όνειρα που μένουν συνήθως στη μέση. Και με μια πικρή γεύση ψυχικής τρικυμίας που φέρνει η διάψευση της ελπίδας, όταν ο δρόμος τους τελικά δεν τους φέρνει εκεί που ξεκίνησαν να πάνε, αλλά τους γυρίζει πίσω.

Γράφει στο διήγημα «**Τα σκαρπίνια**», που έδωσε και τον όνομά του στη συλλογή: *«Ήσυχα που 'ναι τα απογεύματα της Κυριακής… Σα να κοπάζει το βουητό της εβδομάδας που πέρασε, και μαζεύουν τις δυνάμεις τους οι ανθρώποι για να τα βγάλουν πέρα στον ανήφορο της νέας, που πλησιάζει πλέον απειλητικά. Ήρεμα, νωχελικά, σιάζει τα χαρτάκια του ο Ανέστης από τα φύλλα του ημερολογίου όπου σημειώνει τα μεροκάματα. Τεντώνει αργά – αργά τις τσαλακωμένες γωνίες, σαλιώνει*

το μολυβάκι, προσθέτει, τα περνάει στο τεφτέρι του, μετράει και βαριεστημένα μονολογεί "κάτι κάναμε αυτό το μήνα, είκοσι έξι μεροκάματα, έντεκα ώρες υπερωρία, δυο Κυριακές", σα να κάνει τον απολογισμό της ζωής του».

Έχει μια ιδιαίτερη σημασία πως ο Παύλος Μουρουζίδης μοιάζει να αποστρέφεται τα γραφεία και τους κλειστούς χώρους. Επέλεξε να είναι περισσότερο ο άνθρωπος της δράσης. Μόνο που δε νοείται δράση χωρίς θεωρία. Το μέγα ζητούμενο είναι η ενότητα θεωρίας και πράξης. Και στη λογοτεχνία η ενότητα μορφής και περιεχομένου. Νομίζω πως στα κείμενά του η ενότητα αυτή επιτυγχάνεται πλήρως. Η γραφή του Παύλου Μουρουζίδη κινείται μέσα στη φιλοσοφία και την τεχνοτροπία του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Ως άνθρωπος και ως στοχαστής ο Παύλος Μουρουζίδης είναι ξεκάθαρος στον τρόπο που συλλαμβάνει και διαχειρίζεται την πραγματικότητα: τη φύση, την κοινωνική ζωή, την ιστορία. Αλλά κυρίως τον άνθρωπο μέσα σ' αυτή, τον άνθρωπο είτε ως δημιούργημα της κοινωνίας είτε ως δημιουργό της, είτε ως αντικείμενο είτε ως υποκείμενο, που δέχεται τις επιδράσεις του περιβάλλοντος, αλλά δε συμβιβάζεται μαζί του.

Πρόθεση, ωστόσο, του συγγραφέα διαμέσου της ρεαλιστικής αποτύπωσης δεν είναι απλά να περιγράψει το καλό ή το κακό μέσα στον κόσμο που ζει, αλλά να μοιραστεί με τον αναγνώστη του μια ιστορία και να την ευχαριστηθεί, με την πεποίθηση, ωστόσο, πως από αυτή την πράξη μπορεί να γίνει ένα ελάχιστο βήμα προς την καλύτερη κατανόηση της πραγματικότητας. Αλλά ο απώτερος σκοπός αυτής της δράσης και της γνώσης είναι η αλλαγή της πραγματικότητας με κατεύθυνση τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας και την εγκαθίδρυση ενός νέου οικονομικού και πολιτικού συστήματος που θα εγγυάται την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη. Μικρή σημασία έχει αν αυτό θα γίνει στις δικές μας μέρες. Σημασία έχει η ακράδαντη πίστη μας πως θα γίνει κάποτε.

Όσο έγραφα τις γραμμές αυτές κι έμπαινα, ξαναδιαβάζοντάς τον, στην ψυχή του συγγραφέα μέσω των ηρώων του, άκουγα να παίζει μέσα μου η μελωδία των Rainbow στο κομμάτι τους Catch the rainbow. Ήταν ένα ζευγάρι ερωτευμένων νέων που στέκονταν αγκαλιασμένοι στην όχθη του ποταμού και αγνάντευαν στην πλαγιά του ουρανού το ουράνιο τόξο. Και ψιθύριζαν μαζί και οι δύο το ρεφρέν του πανέμορφου αυτού τραγουδιού, νιώθοντας ίσως πως, καθώς ο πατέρας δε χάρηκε τελικά ούτε τα

σκαρπίνια του ούτε την ορκωμοσία του γιου του, όπως το ’χε όνειρο κρυφό κι ακριβό, έτσι κι αυτοί δε θα αγγίζανε το ουράνιο τόξο, όπως ηχούσε μελιστάλαχτα μέσα τους η φωνή του καλλιτέχνη και η επιθυμία της ψυχής τους.

Catch the Rainbow

When evening falls, she 'll run to me.
Like whispered dreams your eyes can't see.
Soft and warm she'll touch my face.
A bed of straw against the lace.

We believed we ’d catch the rainbow
Ride the wind to the sun
Sail away of ships of wonder
But life's not a wheel
with chains made of steel So, bless me!

Come, the dawn! (x4)

Πιστέψαμε πως μπορούσαμε να πιάσουμε το ουράνιο τόξο,
πως καβάλα στον άνεμο θα πηγαίναμε προς τον ήλιο
και θ' αρμενίζαμε μακριά ταξιδεύοντας πάνω σε πλοία από θαύμα.
Αλλά η ζωή δεν είναι ένας τροχός
με αλυσίδες φτιαγμένες από ατσάλι.